

SROI Workshop

โปรแกรมทำหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเข้าไปดำเนินการหมู่บ้านท่องเที่ยว

- ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 องค์กร A เข้ามาส่งเสริมทำหมู่บ้านท่องเที่ยว

1

โดยมอบทุน ปีที่ 1 (2555) 500,000 บาท

ปีที่ 2 (2556) 200,000 บาท

- เพิ่มเติมต่อยอด โดยมอบทุน ปีที่ 3 (2557) 100,000 บาท

1

- องค์กร B สนับสนุนทุน ปีที่ 3 (2557) 200,000 บาท

8

- ก่อนปี พ.ศ. 2558 ชาวบ้านมีรายได้จากการไปรับจ้างวันละ 300 บาท เป็นค่าแรงขั้นต่ำ จำนวน 20 คน ปีนี้ทำได้ 120 วัน

2

หลังจากหมู่บ้านท่องเที่ยวเริ่มเข้ามา ชาวบ้านเลิกไปรับจ้างภายนอกเลย

- กิจกรรมท่องเที่ยวอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิม โดยชาวบ้านบอกว่า ผลสำเร็จนี้ต่อยอดจากภูมิปัญญา โดยให้ค่าร้อยละ 10

3

- ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2563 ชาวบ้านเริ่มมีรายได้จากการท่องเที่ยว (รถนำเที่ยว บ้านพักโฮมสเตย์ และให้บริการขายของนักท่องเที่ยว) ในชุมชนปีละ 10,000,000 บาท (มีต้นทุน รวมค่าแรงแล้วอยู่ ร้อยละ 50)

4

- ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2563 ไฟป่าในหมู่บ้านไม่เกิดขึ้นเลย เพราะชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจ ทำให้ภาครัฐประหยัสดงบประมาณในการจ้างอาสาสมัคร (2560 – 2563) ปีละ 200,000 บาท (ในช่วงระยะเวลา 4 เดือนในฤดูการท่องเที่ยว)

5

- การที่ไฟไม่ไหม้ป่า ทำให้ชาวบ้านที่เคยรับจ้างอุทยานต้องขาดรายได้ (2560 – 2563) ปีละ 200,000 บาท

6

- การที่ไฟไม่ไหม้ป่า ทำให้มีของป่า ชาวบ้านมีรายได้เก็บของป่า ปีละ 1,000,000 บาท (มีต้นทุน รวมค่าแรงแล้วอยู่ ร้อยละ 50)

7

กิจกรรมศึกษาวิจัย

การประเมินผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI)

โครงการ CSR ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

โครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน บ้านวังมะปรางเหนือ อ.วังวิเศษ จ.ตรัง

ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้อยู่ในระยะขยายพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการศึกษาดูงานที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคต เป็นการเตรียมพร้อมอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงาน/องค์กรที่สนใจ นอกจากการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แล้ว ทางชุมชนได้ริเริ่มการทำผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนเพื่อจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้เสริมแก่สมาชิก ได้แก่ สบู่สมุนไพร น้ำพริก น้ำยาล้างจาน และสินค้าเกษตรตามฤดูกาล อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน (พ.ศ. 2564) วิสาหกิจชุมชนแห่งนี้ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ กฟผ. ยังดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการตลาด โดยผลักดันให้ชุมชนนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายในตลาดสีเขียว และงานแสดงสินค้าท้องถิ่นในห้างสรรพสินค้า

สมาชิกชุมชนได้มีการนำแนวทางการเกษตร โคก หนอง นา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่การเกษตรของตน นำแนวทางบางส่วนมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยดำเนินการจัดการแปลงเกษตรร่วมกับแนวทางชีววิถี ซึ่งมีส่วนช่วยให้สมาชิกชุมชนลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน อีกทั้ง มีการนำผลผลิตทางการเกษตรส่วนเกินจากการบริโภคมาจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้สุทธิแก่ครัวเรือนเพิ่มเติม ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันจนโครงการนี้ประสบความสำเร็จ คือ นายยุทธพงษ์ ศรีบุญญา ผู้ปฏิบัติงาน กฟผ. (ฝ่ายปฏิบัติการภาคใต้) ซึ่งความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนนั้น เป็นการต่อยอดความสำเร็จของโครงการ

1. กิจกรรมที่ กฟผ. เข้ามาสนับสนุนโครงการชีวิตวิถีฯ บ้านวังมะปรางเหนือ

ปี พ.ศ.	งบประมาณ	กิจกรรม
พ.ศ. 2557	งบประมาณ 218,000 บาท	กฟผ. เริ่มเข้ามาในพื้นที่ พร้อมดำเนินการจัดอบรมความรู้เรื่องการทำปุ๋ย EM ฮอร์โมนผลไม้ (ผลไม้เหลือทิ้ง) โบกาฉิ (ปุ๋ยแห้ง) สุโตจุ (สารไล่แมลง) รวมถึงวัตถุดิบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
พ.ศ.2558	งบประมาณ 100,000 บาท	กฟผ. สนับสนุนอุปกรณ์สำหรับขับเคลื่อนกิจกรรมชีวิตวิถี ได้แก่ ฝ้ายาง พันธุ์ไก่ พันธุ์ปลา และอาหารปลา
พ.ศ. 2559	งบประมาณ 120,000 บาท	กฟผ. สนับสนุนอุปกรณ์สำหรับขับเคลื่อนกิจกรรมชีวิตวิถีเพิ่มเติม โดยขยาย จำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2558
พ.ศ. 2560	งบประมาณ 130,000 บาท	<p>ในปี กฟผ. มีการขับเคลื่อนโครงการชีวิตวิถีฯ หลายกิจกรรมด้วยกัน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่บ้านวังมะปรางเหนือ (งบประมาณ 100,000 บาท) (2) กิจกรรมส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์จากชุมชนโดยรอบ กฟผ. ณ กฟผ. ส่วนกลาง (งบประมาณ 20,000 บาท) (3) สนับสนุนอุปกรณ์สำหรับเลี้ยงปลาเพิ่มเติมให้แก่สมาชิก ชุมชน (4) อบรมความรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์ให้แก่สมาชิกเพิ่มเติม (งบประมาณ 10,000 บาท)
พ.ศ. 2563	งบประมาณ 5,000 บาท	กฟผ. สนับสนุนเมล็ดพันธุ์หญ้าเนเปียร์ เพื่อให้ครัวเรือนที่มีสิ่งปลูกสร้าง อยู่ภายใต้สายส่งไฟฟ้าแรงสูงได้ใช้ประโยชน์ที่ดิน

2. การประหยัดต้นทุนการเกษตรจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (โบกาฉิ) แทนปุ๋ยเคมี

ปี พ.ศ.	จำนวนคร้วเรือน ที่ใช้โบกาฉิ (คร้วเรือน)	จำนวนพื้นที่เพาะปลูก ที่ใช้โบกาฉิ (ไร่/ปี)	การประหยัด ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลประโยชน์ ที่เกิดขึ้น (บาท/ปี)
2557	1	7	357.14	2,499.98
2558	30	22	357.14	7,857.08
2559	30	22	357.14	7,857.08
2560	30	22	357.14	7,857.08
2561	30	22	357.14	7,857.08
2562	30	22	357.14	7,857.08
2563	30	22	357.14	7,857.08
2564	30	22	357.14	7,857.08

ที่มา : ผลประโยชน์ด้านนี้พิจารณาจากการประหยัดต้นทุนเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ปุ๋ยเคมี โดยต้นทุนที่ลดลงจากการใช้โบกาฉิเท่ากับ 357.14 บาท/ไร่ โดยในปีพ.ศ. 2557 มีสมาชิกกลุ่มฯ เริ่มใช้จำนวน 7 ไร่ และในปีพ.ศ. 2558 – 2564 มีสมาชิกเริ่มใช้เพิ่มเติมอีก 29 คร้วเรือน เพิ่มเป็น 22 ไร่

3. ผลประโยชน์การประหยัดค่าอาหารประจำวัน

ปี พ.ศ.	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	รายจ่ายค่าอาหารที่ลดลง (บาท/ครัวเรือน/ปี)	ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น (บาท/ปี)
2557			
2558	50	4,000	200,000.00
2559	50	4,000	200,000.00
2560	50	4,000	200,000.00
2561	50	4,000	200,000.00
2562	50	4,000	200,000.00
2563	50	4,000	200,000.00
2564	50	4,000	200,000.00

ที่มา : พิจารณาการลดค่าใช้จ่ายของสมาชิกทั้ง 50 ครัวเรือน โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า กิจกรรมของโครงการชีววิถีฯ สามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ 4,000 บาท/ครัวเรือน/ปี โดยกำหนดให้จำนวนผู้รับประโยชน์และผลประโยชน์คงที่ถึงปี พ.ศ. 2564

4. ผลประโยชน์สุทธิจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชน

ปี พ.ศ.	จำนวนครัวเรือนที่ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน (ครัวเรือน)	รายได้เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)	กำไร 30% ของรายได้ (บาท/ครัวเรือน/ปี)	ผลประโยชน์ ที่เกิดขึ้น (บาท/ปี)
2557				
2558				
2559				
2560				
2561	6	25,000	7,500	45,000.00
2562	6	25,000	7,500	45,000.00
2563	6	25,000	7,500	45,000.00
2564	6	25,000	7,500	45,000.00

ที่มา : มีเพียง 6 ครัวเรือน ที่มีการผลิตและจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 25,000 บาท/ครัวเรือน/ปีกำไรสุทธิเท่ากับ 30% ซึ่งเท่ากับ 7,500 บาท/ครัวเรือน/ปีโดยจากการสอบถาม ในอนาคตไม่มีแผนที่จะขยายกำลังการผลิต

5. กำไรจากการจำหน่ายหญ้าเนเปียร์

ปี พ.ศ.	จำนวนคร่าวเรือนที่จำหน่าย ผลิตภัณฑ์ชุมชน (คร่าวเรือน)	รายได้จากการจำหน่าย (บาท/คร่าวเรือน/ปี)	ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น (บาท/ปี)
2557			
2558			
2559			
2560			
2561			
2562			
2563	6	10,000	60,000.00
2564	6	10,000	60,000.00

ที่มา : สมาชิกสามารถจำหน่ายหญ้าเนเปียร์ได้ 10,000 บาท/คร่าวเรือน/ปีโดยมีการจำหน่าย จำนวน 6 คร่าวเรือนด้วยกัน โดยกำหนดให้มีผลประโยชน์ในช่วงแรกเกิดขึ้น กำหนดให้คงที่ตั้งแต่ ปี 2563 – 2564 ดังนี้ (รายได้ที่เกิดขึ้น คือ กำไร เนื่องจากไม่ต้องเสียต้นทุนดูแลรักษาหญ้า)

6. ผลประโยชน์จากการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ฯ

ปี พ.ศ.	รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)	กำไรเฉลี่ย 30% (บาท/ปี)	ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น (บาท/ปี)
2557			
2558			
2559			
2560			
2561	60,000	18,000.00	18,000.00
2562	60,000	18,000.00	18,000.00
2563	0.00	0.00	0.00
2564	0.00	0.00	0.00

ที่มา : ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นระหว่างช่วงเวลา พ.ศ. 2561 – 2564 มีผลประโยชน์เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 โดยรายได้ที่เกิดขึ้น เป็นดังนี้ รายได้เฉลี่ยเท่ากับ 60,000 บาท/ปี กำไรอย่างน้อย 30% ดังนั้น จะเท่ากับ 18,000 บาท/ปี

7. ผลประโยชน์การลดระดับ Externality Cost จากการปลูกพืชปลอดสารพิษ

ปี พ.ศ.	จำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่ใช้โบกาฉิ (ไร่/ปี)	มูลค่าการลดผลกระทบภายนอก (บาท/ไร่/ปี)	ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น (บาท/ปี)
2557	7	135.80	950.60
2558	22	135.80	2,987.60
2559	22	135.80	2,987.60
2560	22	135.80	2,987.60
2561	22	135.80	2,987.60
2562	22	135.80	2,987.60
2563	22	135.80	2,987.60
2564	22	135.80	2,987.60

ที่มา : สุวรรณ ประณีตวาทกุล และคณะ (2553) พบว่า ต้นทุน **Externality Cost** มีมูลค่าเท่ากับ 135.80 บาท/ไร่/ปีโดยจำนวนไร่จะสอดคล้องกับพื้นที่เพาะปลูกของ สมาชิกเลือกใช้โบกาฉิแทนสารเคมี ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 – 2564

8. ผลประโยชน์จากการลดผลกระทบที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร

ปี พ.ศ.	จำนวนครัวเรือนที่ใช้โบกาคิ (ครัวเรือน)	10% ของจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ ที่ได้รับการปกป้องจากโรค (คน/ปี)	มูลค่าการรักษา โรคภูมิแพ้ (บาท/ปี)	ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น (บาท/ปี)
2557	1	1	59.62	59.62
2558	30	3	59.62	178.86
2559	30	3	59.62	178.86
2560	30	3	59.62	178.86
2561	30	3	59.62	178.86
2562	30	3	59.62	178.86
2563	30	3	59.62	178.86
2564	30	3	59.62	178.86

ที่มา :หลังจากที่ชุมชนเปลี่ยนมาใช้สารอินทรีย์ อัตราการเกิดภูมิแพ้ลดลง ดังนั้น จึงนำต้นทุนการรักษาโรคภูมิแพ้เป็นค่าแทนทางการเงิน คือ 59.62 บาท/คน/ปี จากทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงนั้น จะมีคนอย่างน้อย 10% เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ใน พ.ศ. 2557 มีเพียง 1 รายที่หายจากโรคภูมิแพ้ (มีเพียง 1 ครัวเรือนที่เลิกใช้สารเคมี) และ ในปีต่อไปเมื่อมีครัวเรือนที่เริ่มปรับใช้ปุ๋ย โบกาคิมากขึ้นจาก 1 ครัวเรือนใน พ.ศ. 2557 และ 30 ครัวเรือน ใน พ.ศ. 2558 - 2564

9. ผลประโยชน์จากการป้องกันสายส่งไฟฟ้าแรงสูงเกิดความเสียหาย (Double Circuit 230KV)

ปี พ.ศ.	มูลค่าสายส่งไฟฟ้าแรงสูง 1 ระบบ (บาท)	ปรับมูลค่า ณ ปีฐานปี 2556 (บาท/ปี)
2557		
2558	3,934,117.43	3,855,435.08
2559		
2560		
2561		
2562		
2563		
2564		

ที่มา :แนวคิดในการพิจารณาผลประโยชน์นี้ คือ การที่ กฟผ. เข้ามาขับเคลื่อนโครงการชีวิตวิถีฯ ในพื้นที่นี้ จะเป็นการสื่อสารแก่ประชาชนในพื้นที่ให้เห็นถึงความสำคัญของสายส่งไฟฟ้าแรงสูง รวมถึง ลดความขัดแย้งการใช้ประโยชน์ที่ดินภายใต้สายส่งไฟฟ้าแรงสูงจึงทำให้ช่วยลดโอกาสการทำลาย ทรัพย์สินของ กฟผ. ซึ่งคล้ายกับการซื้อประกัน โดยผลประโยชน์จะเกิดขึ้นเพียงปีเดียวใน พ.ศ. 2558 ซึ่งนับว่าเป็นปีที่ทรัพย์สินของ กฟผ. ได้รับการปกป้อง หลังจากนั้นความขัดแย้งจะลดลง จึงไม่มีโอกาส เกิดในปีต่อไป โดยมูลค่าของสายส่งไฟฟ้าแรงสูงพิจารณาดังนี้ เสาแบบ **Double Circuit** ราคา 111,050 ดอลลาร์สหรัฐ ข้อมูล พ.ศ. 2562 อัตราแลกเปลี่ยนตอนนั้น 33.48 บาท ปรับเป็นมูลค่าปัจจุบัน ณ ปี พ.ศ. 2564 แล้วมีมูลค่า 3,934,117.43 บาท/ต้น (**MTEP, 2019**) (หมายเหตุ : สายส่งไฟฟ้าแรงสูง ได้รับการปกป้องอย่างน้อย 1 ต้น โดยไม่เกิดความเสียหาย)

10. รายละเอียดแสดงการวิเคราะห์ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario) โครงการชีววิถีฯ บ้านวังมะปรางเหนือ อ.วังวิเศษ จ.ตรัง

ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario)	ประเภทกรณีฐาน	มูลค่าผลกระทบกรณีฐาน (บาท)	มูลค่าผลกระทบกรณีฐาน ปรับมูลค่า ณ ปี พ.ศ. 2557 (บาท)	สัดส่วน (%)
1. การประหยัดต้นทุนการเกษตรจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (โบกาฉิ) แทนปุ๋ยเคมี				
1.1 ความรู้และความพร้อมของเกษตรกร	ผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight)			40%
1.2 การส่งเสริมจากหน่วยงานอื่น	ผลจากปัจจัยอื่น ๆ (Attribution)			10%
2. ผลประโยชน์การประหยัดค่าอาหารประจำวัน				
2.1 ความรู้และความพร้อมของเกษตรกร	ผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight)			40%
2.2 การส่งเสริมจากหน่วยงานอื่น	ผลจากปัจจัยอื่น ๆ (Attribution)			10%
3. ผลประโยชน์สุทธิจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชน				
3.1 ความรู้และความพร้อมของเกษตรกร	ผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight)			40%

4. กำไรจากการจำหน่ายหน่วยเนเปียร์	ไม่ปรากฏ Base Case Scenario		
5. ผลประโยชน์จากการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ฯ	ไม่ปรากฏ Base Case Scenario		
6. ผลประโยชน์การลดระดับ Externality Cost จากการปลูกพืชปลอดสารพิษ			
6.1 ความรู้และความพร้อมของเกษตรกร	ผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight)		40%
6.2 การส่งเสริมจากหน่วยงานอื่น	ผลจากปัจจัยอื่น ๆ (Attribution)		10%
7. ผลประโยชน์จากการป้องกันสายส่งไฟฟ้าแรงสูงเกิดความเสียหาย (Double Circuit 230KV)	ไม่ปรากฏ Base Case Scenario		
8. ผลประโยชน์จากการลดผลกระทบที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร			
8.1 ความรู้และความพร้อมของเกษตรกร	ผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight)		40%
8.2 การส่งเสริมจากหน่วยงานอื่น	ผลจากปัจจัยอื่น ๆ (Attribution)		10%
9. ผลประโยชน์สุทธิจากการจำหน่ายปุ๋ยแห้งโบกาฉิ	ไม่ปรากฏ Base Case Scenario		